

YEZİD b. EBÜ MÜSLİM

M. Ebü'l-Fazl İbrâhim), Kahire 1417/1997, II, 75; III, 170; Ya'kûbî, *Târîh*, II, 313; Taberî, *Târîh* (Ebü'l-Fazl), VI, 493, 506, 617; Cehşiyârî, *el-Vüzerâ' ve'l-küttâb*, s. 42-43, 56-57; Mes'ûdî, *Mürûcû'z-zeheb* (Abdülhamîd), III, 186-187; Rakîk el-Kayrevânî, *Târîhu İfrîkıyye ve'l-Magrib* (nşr. M. Zeynühüm M. Azeb), Kahire 1414/1994, s. 62-63; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* (Amrî), LXV, 388-394; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, V, 11, 77, 101; İbn Halikân, *Vefeyât*, VI, 295, 309-312; İbn İzârî, *el-Beyânü'l-mugrib*, I, 48-49; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela'*, IV, 593-594; VI, 58; Patricia Crone, "Yazid b. Abî Muslim", *EP* (İng.), XI, 312.

İSMAİL YİĞİT

YEZİD b. EBÜ SÜFYÂN

(يزيد بن أبي سفيان)

Ebü Hâlid Yezid b. Ebî Süfyan b. Harb
b. Ümeyye el-Kureşî el-Ümevî
(ö. 18/639)

Sahâbî.

Babası Ebü Süfyan, annesi Ümmü'l-Hakem Zeyneb bint Nevfel el-Kinânî'dir. Hz. Peygamber'in hanımlarından Habîbe bint Ebü Süfyan ve Muâviye b. Ebü Süfyan'ın kardeşidir. İslâm öncesinde okuma yazma bilen, zekâsı ve cesaretiyle ün kazanan Yezîd, babası ve ailenin diğer fertleriyle birlikte Mekke'nin fethinde müslüman oldu. Ardından Huneyn Savaşı'na katıldı. Resûl-i Ekrem, bu savaşta ele geçirilen ganimetleri dağıtırken müellefe-i kulûba dahil ettiği Ebü Süfyan'a ve oğulları Yezîd ile Muâviye'ye 100'er deve, 40'ar ukyye gümüş verdi. Ebü Süfyan evlâdının en hayırlılarından sayılan ve "Yezîdü'l-hayr" denilen Yezîd, Resûlullah tarafından annesinin kabilesi Kinâne'nin Benî Mâlik kolundan Benî Firâs'ın zekâtını toplamakla görevlendirildi. İbn Habîb, Hz. Peygamber'in kendilerine resmî görev verdiği sekiz Ümeyyeli'den ikisinin Ebü Süfyan ile oğlu Yezîd olduğunu, Peygamber'in vefatı sırasında Ebü Süfyan'ın Necran'da, Yezîd'in Teymâ'da âmil olarak görev yaptığını zikreder (*el-Muhabber*, s. 126).

H. Ebü Bekir, ridde savaşlarının ardından Hâlid b. Velîd'i Sâsânî cephesinde görevlendirdikten birkaç ay sonra Yezîd kumandasındaki birliği Belkâ (Ürdün), Şurahbîl b. Hasene kumandasındaki birliği Busrâ üzerine gitmeleri için Ürdün ve Suriye'ye, Amr b. Âs kumandasındaki orduyu da Eyle üzerinden sahil istikametinde Filistin'e doğru gönderdi (13/634). Orduları yola çıkarırken kumandanları at sırtında, kendisi yaya olarak onlarla beraber bir müddet yürüdü ve diğerlerine olduğu gibi Suriye bölgesine hareket eden ilk ordu-

nun kumandanı Yezîd b. Ebü Süfyan'a da önemli tavsiyelerde bulundu. Yezîd'in ordusunda babası Ebü Süfyan, üvey annesi Hind ve ordunun sancağını taşıyan kardeşi Muâviye de vardı.

Tebük yolunu izleyen Yezîd'in ordusuyla Rumlar arasındaki ilk çatışma, Gazze'nin köylerinden Dâsin'de meydana geldi ve müslümanların galibiyetiyle sonuçlandı. Yezîd daha sonra, H. Ebü Bekir'in emriyle Irak cephesinden Suriye'ye intikal eden Hâlid b. Velîd'in Busrâ ve bu şehrin de içinde bulunduğu Havran bölgesi fetihlerine, yine onunla birlikte Filistin ve Suriye kapılarını müslümanlara açan Ecnâdeyn Savaşı'na katıldı (28 Cemâziyelevvel 13 / 30 Temmuz 634). Hâlid b. Velîd'in doğu kapısı, Ebü Ubeyde b. Cerrâh'ın Büyük Câbiye kapısı tarafında yer aldığı Dimaşk kuşatmasında Küçük Câbiye kapısındaki birliklere kumanda eden Yezîd b. Ebü Süfyan şehrin fethedilmesinden sonra yapılan antlaşmaya imza atanlar arasında yer aldı (Receb 14 / Eylül 635). Yezîd'in aynı yıl içinde Amman'ı da barış yoluyla ele geçirdiği zikredilir. Bizans İmparatoru Herakleios'un büyük bir ordu hazırladığının duyulmasının ardından Hâlid b. Velîd'in daveti üzerine askerleriyle Yermük vadisine geldi. 12 Receb 15 (20 Ağustos 636) tarihinde yapılan savaşta sol kanat birliklerine kumanda etti. Onun, birlikleriyle beraber bu savaşta büyük başarı gösterdiği belirtilir. İlerlemiş yaşlarına rağmen savaşta katılan Yezîd'in babası ile üvey annesi de çatışmalar esnasında müslüman askerleri cesaretlendirmek için gayret gösterdi ve bozgun âlâmetleri görüldüğü zaman onların derlenip toparlanmasında etkili oldu. Bizans ordusunun ağır bir yenilgiye uğratıldığı Yermük Savaşı'ndan sonra, Hz. Ömer tarafından başkumandanlık görevine getirilen Ebü Ubeyde b. Cerrâh bölgeyi komutanları arasında taksim etti. Şurahbîl'i Ürdün'e, Amr'ı Filistin'e gönderirken Yezîd'i Dimaşk'ın idaresinde bıraktı. Hz. Ömer'in onaylamasıyla Dimaşk valiliğini devam ettiren Yezîd bu görevi esnasında Akdeniz sahilindeki Sayda, Irka, Cübeyl ve Beyrut şehirlerini fethetti. Öncü kuvvetlerin başında kardeşi Muâviye'nin bulunduğu sefer sırasında bu şehirler kolayca ele geçirildi.

Halkın eğitim ve öğretimine önem veren Yezîd'in Hz. Ömer'e bir mektup yazarak nüfusun büyük ölçüde arttığı bölgede halka Kur'an okumayı ve İslâm'ı öğretecek muallimler göndermesini istediği, halifenin de bölgeye âlim sahâbiler gönderdiği bildirilmektedir (İbn Sa'd, II, 357).

17 veya 18 (638 veya 639) yılında Amvâs'ta çıkan ve Suriye'nin çeşitli yerlerinde yayılan veba salgını sırasında Ebü Ubeyde ölünce başkumandanlık görevi Muâz b. Cebel'e verildi. Vebaya yakalanan Muâz b. Cebel de hastalığı ağırlaşınca yerine Yezîd'i vekil tayin etti, Hz. Ömer de bunu onayladı. Ancak çok geçmeden Yezîd de aynı salgında 18 (639) yılında öldü; onun 19 (640) yılında Kaysâriye'nin fethinden sonra vefat ettiğini bildiren rivayetler de mevcuttur. Yezîd vefatından önce Dimaşk valiliğini kardeşi Muâviye'ye bırakmış, Hz. Ömer de bunu onaylamıştır. Kaynaklarda Yezîd'in neslinin devam etmediği bildirilmektedir. Hz. Peygamber'in vahiy kâtipleri arasında gösterilen Yezîd b. Ebü Süfyan (M. Mustafa el-A'zamî, s. 111-112) Resûl-i Ekrem'den ve Hz. Ebü Bekir'den hadis rivayet etmiş, kendisinden de Cünâde b. Ebü Ümeyye el-Ezdî, Ebü Abdullah el-Eş'arî ve İyâz el-Eş'arî rivayette bulunmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 152, 311, 357; IV, 98; VII, 405-406; Mus'ab b. Abdullah ez-Zübeyrî, *Ne-sebü Kureyş* (nşr. E. Lévi-Provençal), Kahire 1982, s. 124-125; Halife b. Hayyât, *et-Târîh* (Zekkâr), s. 103, 130, 157; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 12, 125-126; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 344-345; Fesevî, *el-Ma'rife ve'l-târîh*, III, 290, 292, 296; Belâzûrî, *Ensâb*, I, 530, 532; a.mlf., *Fütûh* (Rıdvân), bk. İndeks; Taberî, *Târîh* (de Goeje), I, 2093, 2095, 2128, 2146, 2397, 2405-2406, 2510, 2536; İbn A'sem el-Kûfî, *Fütûh*, Beyrut 1406/1986, I, 83, 89, 112, 127, 244; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, III, 649-650; İbn Asâkir, *Târîhu Dimaşk* (Amrî), LXV, 239-254; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe* (Bennâ), V, 209; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela'*, I, 328-330; İbn Hadîde, *el-Mişbâhu'l-muđî fi küttâbi'n-nebiyyi'l-üm-mî* (nşr. Muhammed Azîmüddin), Beyrut 1405/1985, I, 190-191; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 656-657; M. Mustafa el-A'zamî, *Küttâbü'n-nebî*, Riyad 1401/1981, s. 111-112; C. E. Bosworth, "Yazid b. Abî Sufyan", *EP* (İng.), XI, 312.

İRFAN AYCAN

YEZİD b. ESAM

(يزيد بن الأصم)

Ebü Avf Yezîd b. el-Esam el-Âmirî
el-Bekkâî el-Kûfî
(ö. 103/721)

Muhaddis tâbiî.

Yetmiş üç yaşında vefat ettiği bilindiğine göre 30 (650) yılında doğmuş olmalıdır. Adnânoğulları soyundan gelen Âmir b. Sa'saa kabilesinin Benî Bekkâ koluna mensuptur; Benî Bekkâ, Kûfe kurulunca buraya yerleşmişti. Asıl adı Amr (Abdüamr) b. Udüs olan Yezîd'in babası aslen Medi-